

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

De Personis Ecclesiasticis, Earumque statu, Dignitate, munere, &
Immunitate

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1658

§. 5. Privilegia clericorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61816](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61816)

S. V.

De Privilegiis Clericorum.

Abb. Panorm. in c. 1. Episcopus, de prabendis. generaliter affirmat, omnia militum privilegia clericis congruentia habere illos, quia ut illi milites Imperatoris sic isti milites sunt Dei. Alii apud Silvestrum 14. privilegia numerant. Ut evitemus confusionem, adhibenda distinctio est.

I. Clericorum privilegia ad duo genera revocantur. Alia enim sunt spiritalia, alia temporalia. Illa quia ad jus Canonicum spectant *Canonis* dicuntur. Hæc comprehendunt immunitates & exceptiones a iudiciis, muneribus & oneribus civilibus, & quia forum externum respiciunt *Fori* appellantur. Eorum, quæ primi generis sunt, quædam consistunt in bonorum acquisitione, cuiusmodi sunt beneficia & officia ecclesiastica: quædam actò in depulsione malorum, quale est illud *cap. si quis suadente diabolo* 17. q. 4. ubi excommunicatur, quicumq; violentas manus in clericum iniecerit. Posterioris generis censentur, quibus illi censuris & pœnis ecclesiasticis subjiuntur, qui immunitates & privilegia clericorum violare præsumpserint. *Reginald. l. 9. c. 24. n. 368*

II. Privilegium Canonis notissimum, & accuratè explicatum est à *Coninck de Sacram. disp. 14. de Excom. dub. 25.* ut qui videntes manus in clericum, suadente diabolo iniecerit, excommunicatus sit excommunicatione summo Pontifici reservatâ. Sic *Innoc. II.* in Synodo Lateran. sanxit 17. q. 4. c. *si quis* & confirmavit *Alex. III.* relatus in c. 5. de *sent. excomm.* Non

dubium est, inquit, quin hi qui violentas manus in clericos vel canonicos aut cuiusvis religionis conversos inijciunt, ex constitutione Concilii Lateran. sententiam excommunicationis incurrunt, nec nisi in articulo mortis sine Romano Pontifice absolutionis possunt beneficium impetrare. *Piassec. in Praxi par. 2. cap. 1. pag. 85. Silv. v. clericus §. 1. n. 5.*

III. Hoc Canonis privilegio gaudent omnes clerici, quamvis prima tantum tonsura initiati dummodo *Conc. Trid. decretum* fervent, ut n. 6. dicemus: præterea. Monachi, Moniales, Conversi, & Novitii. c. *cum contingat de ata. & qual. c. un. de cler. coniug. in 6.* ubi in clericis requiritur, ut habitum, & coronam ferant: cum unica & virgine matrimonium contrahant. E contra non gaudent I. *Realiter degradati* II. *Incorrigibiles* c. *Cum non ab homine de iud.* post trinam scilicet monitionem prælati, in duobus potissimum casibus, si nimirum clam arma gestent, vel absq; habitu ecclesiastico incedant. III. *Qui per annum sunt histriones, aut ioculatores.* IV. *Qui neglectis divinis officiis negotiis sæcularibus occupantur, si iter moniti non abstant* V. *Qui publicè & per se exercent officium macellarii aut tabernarii, si post trinam monitionem non cessent.* Et bigami quidem privantur omnino, si ve habitum ferant, si ve non. *Covar. l. pract. qq. c. 31. Bellarm. d. 2. de cler. c. ult. Buseus q. 7. Coninck de sacram. disp. 14. de excom. d. 15. n. 156. Comitol. l. 6. q. 20.*

IV. In causis merè ecclesiasticis liberi sūt cleirci à potestate Magistratus sæcularis, idq; iure divino. *Glo. in c. Tributum* 23. q. 8. & c. *quamvis de censib. in 6.* Glossæ multi Canonistæ adhærent: alii cum Theologis

logis quibusdam aliter sentiunt apud Bell.
l. 1. de Cler. c. ult. & Covarr. l. pract. quest. c. 31.
 At nostræ assertionis fundamentum est
 in dispositione Christi, qui oves suas, id
 est, fideles, ad eum; rotam ecclesiam S. Pe-
 tro tradidit & subiecit, à quo pascendi,
 & iudicandi sunt. *Hinc. ad Cor. 6.* Pau-
 lus iubet lites etiam civiles Christiano-
 rum non deferri ad tribunal gentilium,
 & Concil. Milevitanum can. 19. statuit,
 ut quicumq; ab Imperatore cognitionem
 iudiciorum publicorum petierit, honore
 proprio privetur. Concilium Matisonense
 primū cano. 5. vult. ut nullus clericus ad Ju-
 dicem sæcularem quemcumq; alium fra-
 trem de clericis accusare, aut ad causam
 dicendam trahere quocumq; loco præsu-
 mat, sed omne negotium clericorum aut
 in Episcopi sui, aut in Presbyteri, aut
 Archidiaconi præsentia finiatur. Non
 mirum igitur, si quod Sulpitius *l. 2. sacra hi-
 storia* commemorat, S. Martinus exclama-
 vit, novum esse, & inauditum nefas, ut
 causam Ecclesiæ iudex sæculi decernat, S.
 Ambros. *quoq; ep. 78. & August. ep. 162.* illos
 reprehendunt qui causas Ecclesiæ terre-
 nis iudicibus dijudicandas exponunt. *v.*
 Bozium *l. 1. de iure status. c. 9. & l. 6. c. 2.*
 Dixi, in causis merè ecclesiasticis. Nam sub-
 esse legibus civilibus, quæ non repugnant
 ecclesiastico statui supra diximus, *s. 2. n. 5.*
 & nemo nõ agnoscit. Bellarm. *l. 1. de cler. c.*
28. Adamus Corzen *l. 6. Politicor. c. 8. Becan. in*
Manualic. 19. q. 3. Bannez q. 67. art. 1. pag. 268.
 V. Neq; in causis civilibus neq; crimi-
 nalibus, & capitalibus clerici à iudice sæ-
 culari iudicari & puniri possunt. Ita san-
 xit Concil. Chalcedon. primū can. 1. Si cleri-
 cus adversus clericum habet negotium,
 non relinquat episcopum suum, & ad sæ-
 cularia iudicia non recurrat. Concil. Aga-

thense can. 32. Clericum nullus præsu-
 mat apud sæcularem iudicem episcopo
 non permittente pulsare. Idem reperies
 in Concil. Carthag. III. Toletano III can. 13.
 Matisonensi c. 8. Adde Pontificum decre-
 ta. Caius Papa ep. ad Felicem episcopum ne-
 mo, ait, episcopum, aut reliquos clericos
 apud iudicem sæcularem accusare præsu-
 mat. Marcellinus in ep. 2. Clericum cuiusl.
 ordinis absq; Pontificis sui permisso nul-
 lus præsumat ad sæcularem iudicem tra-
 here. S. Greg. *l. 11. ep. 14. ad Ioannem Defen-
 sorem* De persona presbyteri hoc atten-
 dendum est, si quam causam habuit, non
 ab alio teneri, sed episcopum ipsius adire
 debuit. Idem inculcatur *rotā q. 5. causa*
21. ubi insuper excommunicatio fertur in
 illos, qui confugiunt ad iudicem sæcula-
 rem, & in hunc si receperit ad se confugi-
 entes. Idem in Bullā c. d. repetitur. can. 19. de
 quo *v. Comitoli. l. 6. q. 21.* Imperatores de-
 neq; suis constitutionibus declararunt
 immunes clericos & Monachos ab in-
 quisitione & punitione sæcularium iudi-
 cum saltem in causis civilibus. Viderunt
 enim parum conveniens esse, ut ab ovibus
 pastores iudicentur *v. Iustin. Novell. 79. 83.*
& 123. Bozium de iure status lo. cit. Farina-
cium l. 1. q. 8. n. 1. & seq. Tanner. l. 1. de libert.
ecclesiasticā 7. Covarr. l. pract. qq. c. 31. n. 3.

VI. Fori privilegio non gaudet, mi-
 norum ordinum clericus, nisi qui benefi-
 cium ecclesiasticum habet, aut clericalem
 habitum ac tonsuram deferens alicui ec-
 clesiæ ex mandato episcopi servit: vel in
 Seminario Clericorum, aut in aliquâ
 schola, vel universitate de licentiâ
 episcopi quasi in viâ ad maiores ordines
 suscipiendos versatur. In clericis verò
 coniugatis servanda est *Constitutio Bonifa-*
cii VIII. quæ incipit clericis qui cum unice c. 1.
de cler.

de cler. coniug. in 6. ut fori privilegio gaudeant, si alicuius ecclesie servitio vel ministerio ab episcopo deputati eidem ecclesie serviant, & clericali habitu ac tonsura utantur. Co. Tr. 5. 23. c. 6. Declaravit autem Congregatio ut clericus fori privilegio gaudeat requiri & sufficere ea, quae ex praedictis sigillatim sunt annotata. Si vero quae in aliquo ex istis capitulis comprehensa sunt in clerico concurrat, sed aliquam occasione habitum a se gestari solitum ad breve tempus deposuerit, non ideo fori privilegium amittere. An vero habitus sit clericalis, ad iudicis ecclesiastici cognitionem pertinere. Quibus autem calibus clericus ex Decreto Concilij fori privilegio non gaudet, nullam requirit monitionem, ut illud amittat. Congreg. Card. declarat. n. 4. Zerola Par. 1. v. clericus. Piafec. par. 2. c. 3. n. 14.

VII. Clericorum bona omnia tam temporalia, quam spiritualia, seu ecclesiastica libera sunt a tributis Principum saecularium. Ita Conc. Lateran. sub Alex. III. excommunicationis sententiam pronuncians in omnes laicos, qui post Canoniceam monitionem non cessant a clericis tributum exigere. Alterum Lateranense Concilium sub Innoc. III. omnes Constitutiones Laicorum contra hanc libertatem ecclesiasticam inanes, & irritas esse decernit. Idem a Clemente V. in concil. Vienn. & demum Tridentino factum est. Sess. 25. c. 20. Quin etiam Imperatorum legibus ita sancitum legimus. l. 16. C. Theodos. r. 1. & Cod. Iustiniani l. Sancimus de sacrosanctis ecclesiis. Aequum sane est hominibus Deo consecratis eiusmodi immunitatem largiri, cum in Aegypto legamus, eandem gratiam Sacerdotibus a Josepho indultam fuisse. Sed quaeri potest de bonis, quae antea laicorum fuerunt, an postquam eccle-

sia aut ecclesiasticis personis cesserunt, libera & immunita censeantur. Distinguunt meliores Theologi & Canonistae inter onera, quae debentur ratione contractus, & conventionem dominorum ipsis rebus inhaerentia, & inter illa quae ex vi legis, & regiae iurisdictionis generaliter bonis imponuntur, veluti gabellae. In his valere sententiam eorum, qui liberam pronunciant ecclesiam; in illis vero minime. Verum si usum & pacem attendas, in Imperio Rom. videbis prevalere illam civilis fori maximam, Res cum onere transit ad novum dominum: l. si convenerit ff. de pignor. act. quod minimum intelligi debet de onere perpetuo, & invariabili iuxta mentem Panormitani in c. 12. de vi & hon. cler. Tholos. de Rep. l. 3. c. 7. n. 43. & c. non minus de immun. eccl. Azor Tomo III. l. 5. c. 19. Suar. l. 4. cont. error. angl. c. 19. Barb. in c. Tributum 23. q. 8. Tanner l. 2. de libert. eccl. c. 13. Comitoli l. 1. q. 94. Reginaldi l. 9. c. 25. n. 380. Piafecii par. 2. c. 4.

VIII. Clerici coniugati, quamvis unicam & virginem sibi matrimonio iunxerint, ferantque coronam & habitum clericalem, & alicui ecclesie serviant non gaudent immunitate rerum, & honorum suorum neque ab onere tributi eximuntur. Abb. in c. Ex parte de cler. coniug. & c. ex litteris de vi & hon. cleric. Bald. in marg. Innoc. in v. clerici coniugati. Dynus in c. nemo n. 4. de Reg. iur. in 6. Glo. in c. Cum audiss. de rest. spol. Azor l. citato. q. 4. Zerola v. clericus Ad nonum. Less. c. 33. dub. 5. n. 40. Cum enim eiusmodi Clerici vitam saecularem amplexi sint, merito privantur illis bonis, & privilegiis, quae clericorum statui continentium concessa debeantur Sily. v. clericus 1. n. 6. & alii communiter V. Barb. in c. cit. clerici. Idem neque ad sacros ordines, & administrati-

mes ecclesiasticas admittuntur, neq; jurisdictionis ecclesiasticae capaces sunt. *Glo. in c. un. de cler. coniug. in 6. Laym. l. 1. tr. 5. c. 3. n. 2.*

IX. Exemptio clericorum in rebus civilibus, tam quoad bona, quam quoad personas, non est divini, sed humani iuris. Colligitur ex illo *ad Rom. c. 13. v. 1. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.* Et infra- Ideo tributa praestatis. Sub omni animâ includi clericos etiam testatur S. *Chryf.* Unde sequitur illa simul de iisdem dici. *Ideo tributa praestatis.* Ut ergo non praestent, liberandi sunt privilegio Regû & principum. consentit *Vrbanus Papa relatus 23. q. 8. ubi cap. 22. Tributum inquit in ore piscis inventum est, quia de exterioribus suis, quae palam cunctis apparent, Ecclesia tributum reddit. Et pauld post. De exterioribus Ecclesiae, quod constitutum antiquitus est, pro pace & quiete, quâ nos tueri, & defendere debent, Imperatoribus persolvendum est. Idem agnoscit S. *Ambt. in Orat. de traden. basilicis. si tributum petit Imperator non negatur Agri ecclesiae solvunt tributum. S. Greg. l. 11. ep. 54. nō aliter probat, ad tribunal Iudicis saecularis non esse trahendos Sacerdotes, quâm quia sic ordinavit Iustinianus Imperator. Aliter argumentandum erat, si Iuris divini est exemptio, & pro eâ allegandâ S. Scripturae testimonia, quae huc usq; desiderantur. Decianus l. 4. c. 9. Covar. l. pract. 99. c. 31. Sigism. Staccia de iud. caus. civil. l. 7. c. 11. Sanch. l. 2. consil. c. 4. d. 55. Suar. l. 4. con. err. Angl. c. 20.**

Neq; obstat illud, si Principum gratia, & privilegio liberi sunt clerici, per eosdem privari iterum posse, sublatis privilegiis: quia non à solis illis profecta sunt,

sed Concilia & Pontifices idem sanxerunt. Orbis quoq; totus qua Catholicam fidem profiteretur acceptavit, & approbavit. Ac proinde non licet uni alicui Magistratui tollere, quod communiter indultum esse constat. *Valentia To. IV. diff. 9. q. 5. puncto 4.*

At, inquis, multis in locis, non saeculares tantum Principes, sed Ecclesiastici quoq; & Episcopi vectigal & tributum à clericis exigunt. Id enim verò tribuendum consuetudini, vel necessitati, vel quia alias communis per se omnium immunitas nunquam recepta & usurpata, vel tacito consensu abolita est. Interdum summi Pontificis indulto decimæ & collectæ à Regibus indicuntur & exiguntur. *v. Sanchez lo. cit.*

Quod verò *Bonifacii VIII. in c. quanta de Censibus* dicit iure humano & divino liberos esse clericos ab exactioibus, contrariam opinionem multis persuasit, quos allegat *Barbosa* in praedicto capite. Sed ita accipiendum est ut ly divino sumatur largius, quasi dicat, exemplo divino, quod nimirum *Genes. cap. 47.* extat. Vel certè ea opinione imbutus fuit *Bonifacius*, quam hodieq; multi *Canonistæ* sequuntur. *v. Bellarm. l. 1. de cler. c. 28.* ubi cum in *Propost. 5.* dixisset, exceptionem clericorum quoad bona introductum esse iure divino, subiungit, per jus divinum à se non intelligi praceptum divinum propriè dictum, sed quod ab exemptis, vel testimoniis testamēti Veteris, aut novi per quandam similitudinem deducî possit. Indeq; putat conciliari posse *Théologorum & Iurisperitorum* diversas sententias. *Reginald. l. 9. c. 25. n. 380. Medina de restit. q. 15. Comitatus l. 1. q. 93.*

C

Sotus

Sorus in 4. d. 25. q. 2. Az. III. l. 5. c. 19. ubi alios quoq; reperies. Less. c. 33. dub. 4.

X. Prædictis addi possunt alia privilegia, quæ Angelus, & Silvester enumerant. I. Clericus vindicare potest rem concessam ecclesiæ ante traditionem l. fin. C. de sacrosan. eccles. c. ex litteris de Consuetudine.

II. Facientes statuta contra clericos sunt excommunicati c. eos. de immun. in 6.

III. Soli clerici obtinere possunt beneficium ecclesiasticum, c. ex litteris de transact.

IV. Per literas contra laicum impetratas cum clausula generali, conveniri non potest. c. sedes. de rescriptis in Gloss. v.

Non tenetur sportulas dare c. cum ab omni de vi. & hon. clericor.

VI. De acquisitis etiam sub patria potestate liberè disponit. Auth. Presbyteros C. de Ep. VII.

De rebus suis recuperandis agere potest sine consensu patris. Auth. Presbyteros. C. de ep. & cler.

VIII. Clerici facere possunt Collegium, quod laicis non licet argum. c. fin. De relig. domib. Card. Tuschus conclus. 45. 6. 1 x.

Familia clerici eodem fori privilegio gaudet c. clericum II q. 7. ubi Glossa referens se ad 6. indicatum est. d. 89. Maranta par. 4. dist. 11.

pag. 98. Rodrig. To. III. q. 41. ar. 7. x. Clericus inops non tenetur bonis cedere propter debita, neq; propterea in carcerem mittendus est. Abb. Imola. Ancharanus & alii in c. Odoardus 3. de solutionibus.

Non potest enim conveniri, nisi quatenus facere possit, deductis necessariis alimentis, ut ex cit. c. DD. communiter docent. Tuschus conclus. 376. Barb. in C. Odoardus de solutionibus. Maranta par. 6. §. tertius actus n. 56.

XI. Renunciare privilegiis suis clerici non possunt Innoc. III. c. si diligenti de fo. comp. Manifestè patet, quod non solum

naviti, sed etiam voluntariis pacifici non

possunt, ut læcularia judicia subeant: cùm non sit hoc beneficium personale, cui renunciari valeat, sed potiùs toti Collegio ecclesiastico sit publicè indultum, cui privatorum pacto derogari non potest. Nec

juramentum licitè servari potuit, quod contra statuta Canonica illicitis pactio-

nibus informatur. Ex hoc cap. & aliis apud Laymannum citatis tr. de legib. c. 23. n. 20. sumitur generalis regula Privilegium in unius tantum personam collatum eiusdè renunciatione extinguit: illa verò minime, quæ principaliter in favorem Ecclesiæ, vel alicuius communitatis data sunt. Ita Innoc. Hinc neq; Capitulum, neq; Conventus renunciare potest juri acquisito per consuetudinem, Statutum, aut Privilegium, si tale jus Ecclesiæ sit utile, aut honorificum: His adde, quòd exempti privilegio exemptionis renunciare non possunt, quia id cederet in præjudicium Papæ, vel Principis, qui liberos ab alterius jurisdictione suæ protectioni & potestati immediatè subesse voluit. Unde colligitur. I. Si in percussione suam clericus consentiat, non propterea excommunicationem vitari ab eo, qui percussit, quia ut vidimus, ex Innocentii III. verbis canon iste in gratiam totius ordinis ecclesiastici conditus est, cui nullius privati hominis temeritas obesse potest. Colligitur II. Si Iudicis laici sententiæ contra se latae Clericus consenserit, non idèd privilegium fori amittere: imò, quod summè norandum monet Bern. Diaz. c. 74. si coram læculari Iudice, ne repellatur à lite, finxerit se laicum esse, re comperta iudex ecclesiasticus illum eripere è manibus iudicis laici poterit, ne eiusmodi technis jurisdictione ecclesiastica lædatur. Hinc merito impro-

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

batur.

hæc illud Gallia arrestum, cuius Rebutus meminit, quod clericus à sæculari iudice damnatus ad honorabilem emendam non possit executioni opponere primæ tonsuræ exceptionem. *Zerola V. clericus ad 12. Piafec. par. 2. c. 4. n. 24. §. neq; spsemet.*

§. VI.

Satisfit Dubiis.

Dub. I. An summi Pontificis permittu Laici possint esse iudices Clericorum, eosq; punire? R. *Segura Davalos in Directorio Iudicum ecclesiast. par. 1. c. 11.* Summum Pontificem spirituales causas Laico committere posse. *Glo. in c. 1. dist. 94. c. clericu nullus 11. q. 1. c. plures 16. q. 1. c. decernimus de iudiciis, ubi Barb. plures DD numerat.* Habet enim Papa absolutam potestatem in omnibus causis ecclesiasticis: ac proinde cum res & ratio exigit, Laico dare facultatem potest de clericis iudicandi. Non potest tamen jurisdictionem ordinariam principibus sæcularibus dare adversum clericos. *Menoch l. 3. de testib. §. 22. n. 61.* Illud enim non in ædificationem, sed destructionem cederet ecclesiasticæ disciplinæ. *Alu. Pelag. l. ar. 1. 44. Farinac. l. 1. q. 8. Salas de legib. q. 96. disp. 14. n. 103.*

Dub. II. An Laici per consuetudinem acquirere possint jurisdictionem in clericos? Causarum aliæ sunt merè spirituales, aliæ merè temporales, aliæ mixtæ seu quasi spirituales, qualis est, cum agitur de

recuperanda possessione beneficii ecclesiastici, qua per Laicum injustè spoliatus es. *Hoc posito.* R. Fieri potest, ut alicubi consuetudo vigeat eiusmodi mixtas causas apud iudicem sæcularè agendi & definiendi. Nam ad Magistratum & Principes laicos pertinet cura conservandi pacem & tranquillitatem reip. Ac proinde si quis civium clerico injuriam faciat, in simili materia iudicare & vindicare possunt. Quod si summi Pontificis consensum requiris, dicent adesse virtuales seu tacitam. Sic esse morem in regno Neapolitano testatur. *Covarr. l. 99. pract. c. 35.* In Gallia quoq; iudicari de eiusmodi causis etiam cum inter solos clericos agitur, testes sunt *Guido Papa, Aufrerius & alii apud Covar. lo. cit.* Contrarium tamen plures asserunt, prædictam consuetudinem omninò reprobantes ex communi sententia Doctorum in c. Clerici de Iud. eò quod potestas iudicandi clericos juris divini sit; & nulla consuetudo vim habeat contra libertatem ecclesiasticam. *c. Noverunt. de sent. excomm. c. clericus. Auth. Cassa C. de sacrosan. ecclesiis Iul. clarus l. 5. §. ult. q. 36. n. 3. Azor l. 1. l. 5. c. 12. Tuschus. concl. 9. Baldus in c. clericus de iudic. Butrius Decius. Panormitanus Filliuc. tract. 16. c. 10. n. 263 Felinus in c. 2. de maj. & obed.* Nam laicus, aiunt, incapax est jurisdictionis spiritualis, ac proinde nullo tempore eam præscribere potest. *c. causam de prescriptionibus.* Adde, quod in Rota & Curia Romana, *Azorio teste,* quotidie contradicitur, præfatæ consuetudini, quam in Hispaniâ & Galliâ prætendunt.

Dub. III. An familia episcopi laica fori privilegio exempta sit à iudicio

C 4

dicio